

ANKIETA ABC

Tajemnice najmłodszych

Co myśli, o czym marzy, co czuje

Pierwsze pokolenie Niepodległej Polski

(Ankieta przeprowadził Zdzisław Broncel)

Ani spostrzegaliśmy się, a oto już dorasta pierwsze pokolenie niepodległej Polski, urodzone po wojnie światowej, po wojnie 1920 r., wychowujące się w polskiej szkole, w czasach pokoju, ale zarazem i w czasach kryzysu gospodarczego, w latach przełomowych.

To nasi najmłodsi. Jeżeli za granicę wieku dziecięcego przyjąć 15 lat, to mamy już młodzież urodzoną po r. 1918, dobiegającą lat 15 — dzieci urodzone po wojnie 1920 r.

Jakie są marzenia, pragnienia,

myśli owych pierwszych dzieci niepodległej Polski? Jak na nich oddziaływała wolność i pokój, jak oddziaływała polska szkoła i poczucie posiadania silnej i wielkiej ojczyzny? Jaki jest typ dziecka współczesnego? O ile do świadomości dziecka przenikają wyda-

żenia wstrząsające dziś światem? Jak dziecko patrzy na nasz świat, świat ludzi dorosłych?

Na te wszystkie pytania odpowiada ankieta „ABC”. Brali w niej udział chłopcy i dziewczynki w wieku od 10 do 15 lat, z najrozmaitszych warstw społecz-

nych, poczynając od bezrobotnych, poprzez robotników, proletariatu inteligencji, aż do warstwy średnio zamożnej, i dalej aż do t. zw. sfer posiadających.

Odpowiedzi są szczere, bezpośrednie, często naiwne, nieraz

pełne wdzięku, czasami niepokojące.

Podobną ankietę przeprowadził we Francji tygodnik „Marianne”. Zarówno ankieta francuska, jak i ankieta „ABC” wypadły niezwykle charakterystycznie.

1. Kim chciałbyś zostać? Jaki zawód sobie wybierzesz?
2. Jakie jest twoje największe marzenie?
3. Czego najbardziej nie lubisz?
4. Jakiek masz najmilsze wspomnienie?
5. A jakie wspomnienie pierwsze, najdawniejsze?
6. Dlaczego kochasz rodziców?
7. Czy dobrze ci jest w domu? Czy jesteś zadowolony ze swoich warunków życia?
8. Czy masz przyjaciół, przyjaciółki? Jednego czy kilku?
9. Czy jak będziesz duży(a), chcesz się ożenić (wyjść za mąż), mieć dzieci?

10. Czy lubisz książki, sport, kino? A co lubisz najbardziej?
11. Czy czytasz dzienniki? Czy czytasz jakieś czasopisma? Jak ci się najbardziej podoba i dlaczego?
12. Cobyś zrobił, gdybyś został Prezydentem (żoną Prezydenta)?
13. Jaki jest twój ulubiony bohater narodowy?
14. Jaki obcy naród najbardziej cię interesuje?
15. Co wiesz i co myślisz o Sowietach?
16. Co wiesz i co myślisz o Niemcach?
17. Jak ci się zdaje, czy może być nowa wojna?
18. Cobyś zrobił, gdyby nowa wojna wybuchła?

W. J. — lat 12

Zawód ojca — stolarz, (chłopiec).

1. Chciałbym być urzędnikiem, bo się wtedy dużo zarabiam.
2. Chciałbym mieć swój własny samolot, ale to niemożliwe...
3. Nie lubię chodzić załatwiać żadnych rzeczy dla ojca.
4. Pamiętam, jak tatuś mi kupował pomarańcze i jadłem sobie z siostrą.
5. Jak robiliśmy fortece, kiedy byłem jeszcze mały.
6. Kocham tatusia, bo mi kupił rower, a mamusia, jak nie mam butów, to mi też kupuje.
7. Wszystko byłoby dobrze, gdyby tylko ojciec miał pracę.
8. Mam swojego brata.
9. Chcę się ożenić i mieć dzieci. Moja żona musi być ładna.
10. Najlepiej lubię książki, ale rzadko czytam. W szkole niema biblioteki, a bracia z czytelną nie mogę, bo niema pieniędzy na to.
11. Czytam „Wieczór” i „Dobry Wieczór”, ale o polityce nie, tylko o wypadkach i powieści.
12. Kazałbym budować dużo samolotów, tanków i okrętów, żeby były na wojnę.
13. Najlepiej podoba mi się Bolesław Krzywousty, bo Niemców pokonał.
14. Ameryka, bo tam są cowboje.
15. O Sowietach to nic nie słyszałem.
16. Wiem, że są Polski wrogami. Dobrze, że przegrali Challenge.
17. To niemożliwe, żeby była nowa wojna.
18. Pomagałbym żołnierzom i przynosiłbym wiadomości.

M. K. — lat 11

Zawód ojca — pończoszniczek, (chłopiec).

1. Chcę być marynarzem.
2. Rower.
3. Wiersza się uczyć.
4. Jak jeździłem na rowerze.
5. Najdawniej pamiętam to, jak się najlepiej lubiałem kąpać. Chodziłem na staw na Saskiej Kępie.
6. Kocham rodziców, bo są dla mnie dobre.
7. Jestem zadowolony, tylko, żeby mieszkanie było lepsze.
8. Mam jednego przyjaciela. Taki jest jak ja. Razem latamy.
9. Nie. Nie lubię się bawić z dziewczynami.
10. Sport. Na rowerze jeździć.
11. Czytam „Express Poranny”.
12. Rządziłbym, żeby lepiej było i żeby nie było wojny.
13. Książki Kordecki.
14. Niemcy, bo są wrogami Polski.
15. Bolszewicy, no to Niemcy.
16. No właśnie Niemcy, to przecież bolszewicy.
17. Będzie wojna, bo Hitler zbiera wojsko, bo Niemcy chcą więcej ziemi mieć.
18. Siedziałbym w domu, boby budy nie było.

W. K. — lat 10

Zawód ojca — kolejarz (chłopiec).

1. Chciałbym zostać lotnikiem.
2. Rower.
3. Bez odpowiedzi.
4. Jak byłem ze szkołą na wybieżce. Wtedy byliśmy w muzeum.

5. Jak byłem mały i na wsi z dziadkiem ciągle jeździłem po żyto. Miałem wtedy 4 lata.

6. Kocham rodziców, bo są do brzy dla mnie.
7. Mnie jest dobrze, a w szkole wszystko mi łatwo idzie.
8. Mam paru przyjaciół. To są moi przyjaciele, bo przeważnie z nimi chodzę. Jednemu też pomagam w lekcjach.
9. Ii, tak sobie.
10. Sport. Biegamy. ścigamy się w paru chłopców, kto pierwszy przyjdzie.
11. Czytam „Kurjer 5 groszy”, przedtem tatuś kupował „Ostatnie Wiadomości”. Mój brat kupuje „Przegląd sportowy”.
12. Bez odpowiedzi.
13. Marszałek.
14. Niemcy. To jest potężny naród. Ciekaw jestem, jakie tam są u nich stroje.
15. Coś o nich słyszałem, ale zapomniałem.
16. Wiem, że są groźni, bo tak groźnie wyglądają.
17. Będzie wojna, bo ma przecież być z Niemcami za 10 lat.
18. Nie wiem.

E. L. — lat 14

Zawód ojca — kolejarz, (chłopiec).

1. Chciałbym się zajmować czymś przy łodziach podwodnych.
2. Marzę sobie nieraz, że idę tak z kupą chłopaków, znajdujemy kilka tysięcy złotych i jedziemy do Ameryki, tam polujemy i wyzwalamy białych ludzi od murzynów.
3. Nie mam na to pytanie odpowiedzi.
4. Jak raz przechodziłem koło Cyrku, to mi jedna pani zafundowała łożę. Spytała się, kto się z nas nazywa Geniek — powiedziałem, że ja, i wzięła mnie.
5. Jak rękę siostrze zламалем: skoczyłem na nią ze stołu — bardzo się wtedy przestraszyłem.
6. Kocham rodziców, bo mamusia dobra jest i tatuś też, bo pieniądze daje na kino, to na co innego.
7. Mnie to bardzo dobrze jest.
8. U nas w domu mieszka jedna pani i ma psa — z rasy św. Bernarda; on mnie bardzo lubi, ja jego też. I wśród kolegów też mam kilku przyjaciół.
9. Ja chcę być marynarzem i nie chcę się żenić.
10. Najbardziej interesują mnie książki. Lubię czytać książki o Indjach, o różnych przygodach, o dalekich krajach. Czasem od tego pana, co ma tu na rogu wózek z książkami, dostaję coś do przeczytania.
11. Pożyczam od kolegów „Światowid” i „Kino”. — Czytam wszystko, co dostanę, bo strasznie lubię i ciekawy jestem, co się na świecie dzieje.
12. Najpierw dałbym ludziom pracę, bo jest kryzys, budowałbym schroniska dla sierot, starych i dałbym dużo pieniędzy dla wojska.
13. Mnie się podobają dwaj: Chrobry i obecny nasz wodz: Marszałek — obaj tacy, dzielni.
14. Ameryka, bo jest imponująca; obecnie ciekawi mnie zarząd Roosevelta.
15. Tam straszny głód jest. Lu-

dzie z niego umierają; jak człowiek umrze — to zjadają go.

16. Niemcy to są ludzie bardzo chytry, ale się dobrze rządzą i karność mają dobrą.
17. Możliwa jest. Szykuje się Anglia, Ameryka i Niemcy. Niemcom chodzi o Gdańsk i Śląsk, a Anglii o jakieś cieśniny, czy morza.
18. No, do wojskaby mnie jeszcze nie przyjęli, bo jestem za mały, a tak tobym nic nie mógł pomóc. Wojny nie powinno być. Widziałem na filmie wojnę, to wiem, jakie straszne są jej skutki. Jak się państwa kłóć o ziemię, to powinna być taka delegacja, powinna przeglądać papiery, gdzie jest zapisane, do kogo przedtem ta ziemia należała i temu powinni ją oddać.

L. B. — lat 11

Zawód ojca — Niższy urzędnik, (chłopiec).

1. Chyba będę urzędnikiem.
2. W wojsku być, strzelać.
3. Nie lubię ganiać, bo mnie nie wolno się męczyć. Miałem w paździrniku operację.
4. Jak do brata poszedłem pierwszy raz sam przez las do Helenowa.
5. Pamiętam, jak mi tatuś parę lat temu dał rower na gwiazdkę.
6. Kocham, bo jak poproszę tatusia o parę groszy, to mi da. I co chcę to mi tatuś robi. Teraz mi zrobił tatuś z tektury takiego żyda, co się kiwa i ma organ z kręconej blachy i którego postawiłem w oknie, a żydzi to chodzą po naszym podwórku i zaglądają do okna, do tego mojego żyda.
7. Jestem zadowolony.
8. Miałem przyjaciela, ale wyjechał do Czechosłowacji.
9. Tak, tak, ożenię się, ja strasznie lubię małe dzieci.
10. Do kina nie lubię chodzić, więcej wolę sport.
11. Czytam „Wieczór Warszawski”, moja siostra ma „Kino”, ale mi nie da!
12. Dobrzebym rządził. Poodnawiałbym rozmaite gmachy, takie już historyczne, żeby przyzwoicie wyglądały, a nie tak jak teraz. I nastawiałbym też dużo szkół.
13. Mnie to się Piłsudski podoba, ale innym to się chyba nie podoba, bo przezywają go „dziadkiem”.
14. Francja, bo tam są sławni lotnicy, dobre samoloty mają, szybko jeżdżą.
15. To są kacapy. Napadali na Polskę, grabili — byłem w Cyta-deli to widziałem to miejsce, gdzie wieszali. Wiem o Okrzei. Ale za to Polacy złapali im cara i trzymali, on też dosyć miał wy-godę, bo na polowanie mógł cho-dzić, ale później on umarł.
16. Niemcy też napadali na Polskę. Dawniej to Krzyżacy tacy byli jak Niemcy. U nas był Jagiełło, walkę z nimi stoczył, mistrza zabił, konturów też, a później kazał ze czcią ich pochować, no i pochowali. A po Jagielle to my teraz także w Challenge'u Niemców pobiliśmy.
17. Nie będzie już teraz wojny. Bo Polska jest dobra, bo jakby chciała toby przecież mogła nie sprzedawać Niemcom i Rosji ze-

laza, co tam górnicy na Śląsku dobywają.

18. Jakby była wojna, to ja bym się chciał skryć w taką dziurę, żeby mnie tam nikt nie widział, żeby mnie kule nie dosię-gły.

E. D. — lat 14

Matka ma sklep, (chłopiec urodził się w A meryce).

1. Chciałbym zostać oficerem marynarki wojennej i przypuszczać, że to osiągnę.
2. Zdobyć więcej wiadomości, żeby być mądrzejszym od innych.
3. Ludzi fałszywych.
4. Podróż z U. S. A. do Polski.
5. Wrażenie olbrzymiego ruchu podczas pierwszego mego pobytu w New-Yorku. (Miałem wtedy 3 i pół lata).
6. Kocham matkę, bo potrafi radzić sobie w życiu, dać nam utrzymanie i tem mi imponuje.
7. Naogół tak. Chciałbym tylko zmienić mieszkanie, bo jest ciemne.
8. Mam jednego od niedawna.
9. Tak, chciałbym mieć rodzinę, nie wiem tylko czy znajdę żonę, która by odpowiadała moim wymaganiom.
10. Wolę sport, przedewszystkiem tenis.
11. Tak czytuję gazety codzienne. Czasopisma tylko amerykańskie. Najbardziej lubię „Boys Life” — dwutygodnik, bo podaje dużo wiadomości z życia młodzieży różnych krajów.
12. Zająłbym się sprawą nauki młodzieży i dobrałbym przedewszystkiem odpowiednich ludzi na stanowiska wychowawców, bo np. nasz jest poprostu niemożliwy.
14. Hindusi, bo są narodem od-rębnym od nas i mają starą kul-turę.
15. Mało się niemi interesuję; nie chciałbym tam być. Technika stoi u nich wysoko. Panuje tam terror, chociaż mówią, że wszyscy są równi.
16. Bardzo dobrze zorganizowany naród. Mają dużo przywią-zania do kraju. Nadają się do rządów dyktatorskich. Są narodem zabobornym.
17. Nie, wojna jest niemożli-wa spowodu braku pieniędzy. Tylko tak sobie grożę.
18. Musiałbym pewno wyjechać znów do Ameryki. Tam pracowałbym dalej.

A. K. — lat 12

Zawód ojca — rolnik, (chłopiec).

1. Administrator rolny.
2. Dostać flower.
3. Kożuchów na mleku.
4. Pierwsza książka z kolorowymi obrazkami.
5. Straszna gołoleść, kiedy miałem lat 5, wyrąbywałem sobie tafelki lodu na ziemi.
6. Kocham dlatego, że pozwa-lają mi na różne przyjemności.
7. Tak.
8. Jednego tylko.
9. Owszem, w przyszłości.
10. Kino i sporty.
11. Tygodniki sportowe, przedewszystkiem interesuje mnie boks.
12. Poprostu podałbym się do dymisji, boby nie podolał obo-wiązkom.

Jan Sobieski.

14. Amerykanie.

15. Nędzny naród, rozbójnicy.
16. Akurat tak „lubią”, jak ży-dów.
17. Tak, nawet zupełnie praw-dopodobna, tylko jeszcze nie za-raz.
18. Chciałbym się zaciągnąć do wojska.

J. K. — lat 14 i pół

Zawód ojca — robotnik wykwalifikowany. Bezrobotny. (dziewczynka).

1. Żebym się mogła dalej uczyć, tobym chciała zostać nau-czycielką, ale teraz jak skończy-lam szkołę powszechną, to ma-musia nie ma pieniędzy, żebym się dalej uczyła.
2. Bawić się i uczyć dzieci.
3. Bez odpowiedzi.
4. Wycieczka szkolna w tam-tym roku do Krakowa, do Wie-liczki, do Częstochowy.
5. Jak pierwszy raz poszłam do szkoły.
6. Kocham, bo przecież się do nich przyzwyczaiłam.
7. Nie jestem zadowolona. Chciałabym, żeby wiele rzeczy było inaczej, a przedewszystkiem większe pomieszczenie.
8. Mam jedną koleżankę. Za-wsze razem z nią jestem, na spa-cerze, w kinie.
9. Nie. Może później będę my-słała inaczej, teraz to nie lubię dzieci.
10. Kino. I sporty też bardzo lubię (łyżwy), i jak mam co czy-tać to książki też.
11. Najczęściej „Wieczór War-szawski”. Czytałam „Kino”, ale teraz już nie.
12. Wszędziebym wyjeżdżała. Musiałabym wszystko zwiedzić.
13. Napoleon.
14. Niemcy.
15. Zdaje mi się, że tam go-rzej, niż u nas.
16. Nie lubię ich, myślę, że oni są okrutni.
17. Naturalnie, że kiedyś woj-na będzie, teraz nie.
18. Byłabym zawsze z rodzica-mi.

Z. J. — lat 13

Zawód ojca — stolarz, (dziewczynka).

1. Chciałabym zostać krawco-wą i zarabiać na swoje życie.
2. Chciałabym skończyć do-brze szkołę.
3. Nie lubię bardzo pijaków.
4. Gra w szachy, w którą kie-dys dużo grywałam. Bardzo się cieszyłam kiedy grałam pierw-szy raz.
5. Przed 8 laty pamiętam, jak byłam na wsi, znalazłam złoty ze-garek.
6. Kocham matkę, bo się mną opiekuje.
7. Ze swojego życia jestem za-dowolona.
8. Mam dużo; jedną lubię naj-bardziej.
9. Chcę wyjść za mąż i mieć grzeczne dzieci.
10. Najlepiej lubię książki li-storyczne.
11. Czytam często „Przewod-nik Katolicki”.
12. Nie wiem, sresztą — to jest niemożliwe i tegobym nie chciała.
13. Kościusko.
14. Francja jest dla mnie naj-

ciekawszym krajem, bo tam two-rzyły się legjony polskie.

15. Zły naród, jest naszym wrogiem. Męczono tam Polaków. Modlą się oni w cerkwi.
16. Niemcy to też nasi wrogo-wie, ale bardziej cywilizowani.
17. Wojna jest możliwa, bo Niemcy chcą nam odebrać Po-morze.
18. Gdyby była wojna została-bym sanitariuszką.

A. P. — lat 11

Zawód ojca — urzędnik (chłopiec).

1. Chcę zostać inżynierem.
2. Objechać cały świat.
3. Kłamstwa.
4. Pierwszy rower na dwóch kołach w r. 1930.
5. Kiedy się topiłem w morzu w 1926 r.
6. Kocham, bo są dla mnie do-brzy.
7. Jestem zadowolony.
8. Mam kilku przyjaciół.
9. Nie wiem, jestem na to za młody.
10. Wszystko lubię.
11. Czytuję „Lot Polski”, bo mię lotnictwo najbardziej zajmuje.
12. Nie wiem, bo to niemoż-liwe.
13. Sobieski i ks. Józef Ponia-towski.
14. Włochy.
15. Morze nędzy i głodu.
16. Zaczepni wojownicy.
17. Możliwa. Niemcy zaczną.
18. Zapisalbym się do tanków.

Z. K. — lat 12

Zawód ojca — handlowiec, (chłopiec).

1. Chciałbym być żołnierzem i chciałbym być też księdzem, więc chyba będę kapelanem woj-skowym.
2. Rower.
3. Lekcje przyrody, bo są nud-ne.
4. Obóz harcerski z ostatnich wakacyj.
5. Jak wpadłem do stawu w Świdrze i siostrzyczka mnie wy-ciągnęła.
6. Bez odpowiedzi.
7. Bez odpowiedzi.
8. Mam trzech przyjaciół, ale jeden z nich jest najlepszy. Zawsze musimy być razem, bo ina-czej nie jest nam dobrze.
9. Jak będę księdzem, to mi już nie wolno.
10. Wolę ciekawą książkę, jak kino.
11. Czasem czytam gazetę. Lu-bię „Piłomyk”, to bardzo ładne pi-semko.
12. —
13. Szymon Konarski, patron mojej drużyny.
14. Francja i Francuzi
15. Słyszałem, że starają się polepszyć życie w swoim kraju. Rozwija się tam medycyna, pro-wadzili jakieś badania nad krwią.
16. Niemcy to naród uczciwy. Nauczili ich tego cesarze przez to, że sadzili drzewka owocowe przy drogach i nikomu z nich nie wolno było zrywać. I są bardzo czysti.
17. Jest teraz wojna Rosji a Japonją.
18. Wstąpiłbym do oddziałów pomocniczych.

Dalsze odpowiedzi na str. 2. a.